

Oslo den 29. juni 2004

Høringsuttalelse vedr. Odelslovutvalgets innstilling – NOU 2003:26 om odels og åsetesretten

NORSKOG avgir med dette sine synspunkter på NOU 2003:26 om Odels- og åsetesretten. Vi er positive til at myndighetene nå har startet arbeidet med å gjennomgå det lovverket som omkranser landbruket. NORSKOG håper innsatsen videre rettes mot de deler av lovverket som regulerer offentlige inngrep i privat eiendomsforvaltning som for eksempel konsesjonsloven, heller enn privatrettslige forhold, som i dette tilfellet.

Uttalelsen bygger på disse grunneleggende standpunkter, og vil utdypes i det påfølgende:

- NORSKOG betrakter ikke Odelsloven som noen vesentlig del av næringens juridiske rammebetingelser, og mener loven kan opprettholdes under forutsetning av de endringene vi never under. Vi mener prinsipielt at gjennomgangen heller burde vært prioritert om en helhetlig behandling av konsesjonsloven og dens forhold til øvrig lovverk, herunder også Odels- og åsetesretten, samt jordlovens fradelingsparagraf.
- Odelsloven bør ikke omfatte eiendommer som i liten eller ingen grad gir mulighet til rasjonell drift med inntekspotensiale av vesentlig betydning for eieren.
- Denne loven bør ikke legge juridiske føringer i forhold til åpning for alternative eierformer i landbruket.
- Boplikten må fjernes fra lovverket.
- Begrepet ”landbruksdrift” må drøftes og klarlegges i lovens forarbeider.

§ 2 og forholdet til vesentlighet

NORSKOG erkjenner at det er delte oppfatninger rundt grensesettingen mellom hvilke eiendommer som skal omfattes av loven og ikke. Vi finner det imidlertid udiskutabelt at norsk landbruk generelt står overfor betydelige utfordringer i en tid preget av økt liberalisering av grensevernet. I denne situasjonen er en rasjonalisering av eiendomsstrukturen det viktigste bidraget for å øke konkurransekraften i norsk landbruk. På bakgrunn av dette betrakter NORSKOG et lovverk som underbygger en konservering av eiendomsstrukturen som et problem i forhold til situasjonen næringen står overfor. Vi finner det derfor betenkelig velge en linje som i det vesentlige bidrar til bevarer dagens eiendomsstruktur, spesielt når en innlemmelse i EU er mer sannsynlig enn uaktuell. Dette er sannsynligvis landbrukets største problem i forhold til å øke konkurransekraften. Den offentlige forvaltningen bør i dette bildet være ytterst kritisk i forhold til hvilke målsettinger man ønsker å tilfredsstille med regelverket. Det er derfor etter vårt syn viktig at begrepet landbrukseiendom i lovverket innebærer et vesentlig produksjonsapparat, samt at lovverket gjøres enhetlig. Når det gjelder flertallets forslag om å sette ny arealgrense for odlingsjord på 50 dekar jord og 1000 dekar skog, så er det en positiv utvikling i så måte, men den gjenspeiler fortsatt ikke dagens situasjon i landbruket. Etter vårt syn bør grensene i forslaget doubles, slik at begrepet odlingsjord omfatter bruk som faktisk utgjør en vesentlig del av eierens inntekt.

§ 4 og utvalgets forhold til eierform

NORSKOG her merket seg utvalgets holdning om at eierformer som sameier og aksjeselskap ikke er heldige i forhold til landbrukseiendommer. Vi vil understreke at landbruk generelt er en kapitalintensiv produksjon. Avkastningen av verdiene er lav, og investeringsevnen er følgelig svak. I en situasjon der næringen sliter med å tilpasse segendret marked er det uheldig at lovverket skal ligge til hinder for å hente investorer til kapitalkrevende investeringer. Det finnes en rekke eksempler på at store eiendommer under ulike eierformer har en oppsiktsvekkende evne til å skape lønnsomhet. Et aksjeselskap setter ofte strengere krav til avkastning, og legger følgelig et sterkere press på administrasjonen for å finne nye lønnsomme prosjekter i eiendomsforvaltningen. Det er viktig for landets samlede eiendomsforvaltning at det blir iverksatt signalprosjekter som også stimulerer andre grunneiere til aktivitet. Derfor mener vi det bør utvises varsomhet i forhold til å skape tunge barrierer for andre eierformer.

§ 27 - § 29 om boplikt

NORSKOG mener det mangler rasjonelle argumenter for å opprettholde et krav om boplikt. Vi vil derfor innledningsvis gjøre oppmerksom på at NORSKOG har fremmet saken for EFTAs overvåkingsorgan, ESA, og at spørsmålet forventes behandlet av ESA i løpet av de nærmeste månedene. Vi finner det underlig at utvalget ikke har gjort en overordnet betraktning og innsett det uforenlige i å kreve at mennesker skal bosette seg på et sted, samtidig som stedet åpenbart mangler tilstrekkelig produksjonsgrunnlag. I dette ligger naturligvis et skjult offentlig maktmiddel i forhold til å få omsatt areal og bidratt til en mer hensiktsmessig eiendomsstruktur lokalt. Fremgangsmåten kan imidlertid ikke forsvares i moderne samfunn. Særlig fordi det finnes egnede måter å oppnå det samme uten at prisen å betale er små eller store familietragedier. Driveplikten ivaretar fullt ut eiendommens rolle i samfunnet, samtidig som bopliktens negative sider med klar margin overgår alle fordeler den er ment å skape. At boplikten er tidsavgrenset er i seg selv et vitnesbyrd om at dette ikke har vesentlig betydning for samfunnet. I så fall ville den måtte ha vart ut hele eiertiden. For et land som klassifiserer seg selv som en rettsstat bør det være et prinsipp å tilstrebe et lovverk som beskytter enkeltindividet mot nettopp denne art av umotivert vanskeliggjøring. Derfor er det nå på tide å fjerne nettopp slike uhensiktsmessigheter i lovverket og rette konsentrasjonen

mot virkemidler som har klare formål. NORSKOG vil i denne sammenheng også trekke frem Jordlovens delingsparagraf for å understreke at lovverket burde vært vurdert i en større sammenheng. Delingsparagrafen er etter vårt syn medvirkende årsak til at eiendomsgrenser konserveres, og burde vært fjernet i samme omgang som boplikten. Mange nærer sterke følelser til bygningsmasse og tun, men er villige til å selge jord og skog til en profesjonelt utøvende nabo, som på sin side ikke makter å holde to boliger ved like. Slik ville man oppnå en situasjon som samlet sett ville begunstige både den profesjonelle næringsutøveren, kulturlandskapet og menneskene som i dag ”soner” en meningsløs boplikt på bekostning av familien. Til dette gjøres det oppmerksom på at ukependling til arbeid er svært utbredt, og at boplikten i dette bildet bidrar til å fjerne et bredt og viktig kompetansespekter fra næringen. Når dette er uttrykt vil NORSKOG subsidiært gi sin fulle støtte til den fraksjonen av utvalget som ønsker å overføre regelverket om bo- og driveplikt til konsesjonsloven. Om ikke annet så skaper dette ryddighet.

§ 49 om begrepet landbruksdrift

NORSKOG vil understreke at begrepet ”landbruksdrift” på kort tid har fått tilført nytt innhold. Utmarksnæring i høyst ulike former og alternativ utnyttelse av arealet i kommersielt øymed har akselerert. Utviklingen er stimulert og underbygd av politiske ønsker. Det er etter vårt syn viktig at dette forholdet drøftes i lovens forarbeider, da det vil kunne avdekkes mange komplekse problemstillinger med rom for konflikt i forhold til verdsetting på dette feltet.

§ 63 om blinking

NORSKOG stiller seg tvilende til om skogoppsynet vil og har kapasitet til gjenoppta gamle tradisjoner med blinking av skog. Lovteksten bør etter denne gjennomgangen i så vel ordlyd som innhold tilpasses dagens praksis. Selv om budskapet fortsatt er forståelig må utformingen moderniseres.

Med vennlig hilsen
NORSKOG

Gaute Nøkleholm
(Næringspolitisk sjef)